

MỘT SỐ PHÁT HIỆN CHÍNH VỀ KẾT QUẢ PISA CHU KÌ 2012, 2015 CỦA VIỆT NAM

LÊ THỊ MỸ HÀ - Email: lemyhaminh@yahoo.com

BẾ THỊ DIỆP - Email: diepbt195@gmail.com

Bộ Giáo dục và Đào tạo

Tóm tắt: Bài viết cung cấp bức tranh cơ bản về kết quả Chương trình đánh giá học sinh quốc tế (PISA) của học sinh Việt Nam qua ba lĩnh vực Toán học, Khoa học, Đọc hiểu ở hai chu kỳ PISA 2012, 2015 và phân tích rõ kết quả PISA của học sinh Việt Nam theo giới tính học sinh, vị trí trường đóng, loại hình trường cũng như sự thay đổi về kết quả PISA qua hai chu kỳ. Ngoài ra, tác giả còn trình bày một số thông tin về sự khác biệt của hệ thống giáo dục Việt Nam so với các quốc gia/vùng kinh tế OECD và một số lưu ý về mặt chính sách, giải pháp thiết thực để cải tiến chất lượng giáo dục của Việt Nam.

Từ khóa: PISA Việt Nam; kết quả PISA Việt Nam; PISA 2012, PISA 2015.

(Nhận bài ngày 05/4/2011; Nhận kết quả phản biện và chỉnh sửa ngày 10/5/2017; Duyệt đăng ngày 25/5/2017).

1. Đặt vấn đề

Giáo dục Việt Nam đang ở bối cảnh thế giới có nhiều thay đổi nhanh và phức tạp. Toàn cầu hoá và hội nhập quốc tế về giáo dục đã trở thành xu thế tất yếu. Cách mạng khoa học công nghệ, công nghệ thông tin và truyền thông, kinh tế tri thức ngày càng phát triển mạnh mẽ, tác động trực tiếp đến sự phát triển của các nền giáo dục trên thế giới. Trong bối cảnh đó, chìa khóa cho thành công của giáo dục mỗi quốc gia không chỉ là sự cải thiện chất lượng giáo dục theo chuẩn quốc gia mà còn phải theo chuẩn quốc tế. Vì vậy, việc tham gia Chương trình Đánh giá học sinh (HS) quốc tế (PISA) là một bước hội nhập tích cực về mặt giáo dục, giúp so sánh giáo dục quốc gia với giáo dục quốc tế cũng như để xuất thay đổi về chính sách giáo dục quốc gia theo chuẩn quốc tế. Bài viết cung cấp bức tranh cơ bản kết quả PISA của HS Việt Nam ở ba lĩnh vực Toán học, Khoa học, Đọc hiểu so với trung bình của các quốc gia/vùng kinh tế OECD ở hai chu kỳ PISA 2012, 2015. Trong bài viết này, chúng tôi phân tích sâu kết quả PISA của HS Việt Nam theo giới tính, vị trí trường đóng, loại hình trường và sự thay đổi về kết quả PISA qua hai chu kỳ, từ đó có những phát hiện kịp thời nhằm góp phần cải thiện kết quả học tập của HS trong giai đoạn tiếp theo.

2. Giới thiệu tổng quan về PISA

2.1. Khái quát về PISA

PISA là chữ viết tắt của cụm từ tiếng Anh "Programme for International Student Assessment - Chương trình đánh giá HS quốc tế" do Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế thế giới (OECD) khởi xướng và chỉ đạo, nhằm tìm kiếm các chỉ số đánh giá tính hiệu quả - chất lượng của hệ thống giáo dục của mỗi nước tham gia, từ đó rút ra bài học và xây dựng các khuyến nghị về chính sách đối với giáo dục phổ thông. Quy mô của PISA rất lớn, mang tính toàn cầu. Đối tượng đánh giá là HS độ tuổi 15, độ tuổi kết thúc chương trình giáo dục bắt buộc ở hầu hết các quốc

gia, thấp nhất từ lớp 7 trở lên.

PISA được thực hiện theo chu kỳ 3 năm một lần (bắt đầu từ năm 2000). Mỗi chu kỳ PISA đánh giá cả 3 lĩnh vực Đọc hiểu, Toán học, Khoa học và tập trung vào một lĩnh vực trọng tâm. Đến chu kỳ PISA 2012 đã phát triển thêm một số lĩnh vực đánh giá tự chọn như đánh giá năng lực giải quyết vấn đề, đánh giá năng lực tài chính, đánh giá năng lực sử dụng công nghệ thông tin. Đến chu kỳ PISA 2018, phát triển thêm đánh giá năng lực công dân toàn cầu. PISA ở những chu kỳ đầu thực hiện bài thi trên giấy, từ chu kỳ 2012 đã có thêm hình thức đánh giá trên máy tính. Hiện nay, đến chu kỳ PISA 2015, 2018 chỉ còn khoảng 10 nước sử dụng bài thi trên giấy.

2.2. Phương pháp chọn mẫu khảo sát chính thức của PISA và mẫu khảo sát chính thức PISA chu kỳ 2012, 2015 của Việt Nam

Quy trình, kĩ thuật chọn mẫu do OECD chịu trách nhiệm. Việt Nam cung cấp danh sách các cơ sở giáo dục có HS tuổi 15 cho OECD. OECD chọn trường, gửi danh sách trường về cho Việt Nam. Việt Nam thống kê danh sách HS tuổi 15 gửi cho OECD. Đến một thời hạn nhất định, OECD sẽ mở phần mềm online KeyQuest. Việt Nam sẽ nhập danh sách toàn bộ HS các trường vào phần mềm. Phần mềm chọn mẫu sẽ chạy danh sách chọn mẫu HS, cùng một lúc, cả OECD và Việt Nam cùng nhận được danh sách HS rơi vào mẫu khảo sát của mỗi trường. Phương pháp chọn mẫu được sử dụng của OECD là chọn mẫu ngẫu nhiên phân tầng hai giai đoạn. Bảng 1 dưới đây trình bày số lượng trường thực tế tham gia khảo sát PISA chu kỳ 2012, 2015 ở Việt Nam (xem Bảng 1).

3. Kết quả PISA 2012, 2015 của Việt Nam

Kết quả PISA chu kỳ 2012, 2015 của HS Việt Nam đạt được ở ba lĩnh vực: Khoa học, Toán học và Đọc hiểu. Kết quả theo giới tính HS, vị trí trường đóng, loại hình trường và so sánh với kết quả trung bình của HS các nước OECD.

Kết quả trung bình của HS Việt Nam và các nước

Bảng 1: Thống kê số lượng trường Việt Nam tham gia PISA 2012, 2015

Loại hình trường/Cấp trường		PISA 2012	PISA 2015
Loại trường	Công lập	148	175
	Ngoài công lập	14	13
Cấp trường	Trung học phổ thông	121	150
	Trung học cơ sở	31	20
	Trường nghề	1	1
	Trung tâm giáo dục thường xuyên	3	9
	Trường Phổ thông dân tộc nội trú	3	4
	Trường hỗn hợp	3	4
Tổng số trường		162	188

tham gia PISA ở các lĩnh vực Khoa học, Toán học, Đọc hiểu được tính theo điểm trung bình 500, độ lệch chuẩn 100.

3.1. Kết quả chung

Bảng 2 dưới đây trình bày kết quả trung bình của HS Việt Nam ở 3 lĩnh vực: Khoa học, Toán học, Đọc hiểu và kết quả trung bình của HS các nước OECD tham gia PISA 2012, 2015.

a) Kết quả PISA chu kỳ 2012 của Việt Nam

Kết quả lĩnh vực Toán học: Kết quả trung bình của HS các nước OECD là 494 điểm, của HS Việt Nam là 511

điểm. Kết quả của HS Việt Nam cao hơn kết quả của HS OECD một cách có ý nghĩa thống kê. Kết quả của HS Việt Nam xếp thứ 17/65 quốc gia/vùng lãnh thổ tham gia PISA 2012.

Kết quả lĩnh vực Đọc hiểu: Kết quả trung bình của HS các nước OECD là 496 điểm, của HS Việt Nam là 508 điểm. Kết quả của HS Việt Nam cao hơn kết quả của HS OECD một cách có ý nghĩa thống kê. Kết quả của HS Việt Nam xếp thứ 19/65 quốc gia/vùng lãnh thổ tham gia PISA 2012.

Kết quả lĩnh vực Khoa học: Kết quả trung bình của HS các nước OECD là 501 điểm, của HS Việt Nam là 528 điểm. Kết quả của HS Việt Nam cao hơn kết quả của HS OECD một cách có ý nghĩa thống kê. Kết quả của HS Việt Nam xếp thứ 8/65 quốc gia/vùng lãnh thổ tham gia PISA 2012.

b) Kết quả PISA chu kỳ 2015 của Việt Nam

Ở lĩnh vực Khoa học: Kết quả trung bình của các quốc gia OECD là 493 điểm, của HS Việt Nam là 525 điểm. Kết quả của HS Việt Nam cao hơn kết quả của HS OECD một cách có ý nghĩa thống kê. Kết quả của HS Việt Nam xếp thứ 8/70 quốc gia/vùng lãnh thổ tham gia PISA 2015.

Ở lĩnh vực Toán học: Kết quả trung bình của các quốc gia OECD là 490 điểm, của HS Việt Nam là 495 điểm. Kết quả Toán học của HS Việt Nam cao hơn 5 điểm so với kết quả OECD nhưng không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê. Kết quả của HS Việt Nam xếp thứ 22/70 quốc gia/vùng lãnh thổ tham gia PISA 2015.

Ở lĩnh vực Đọc hiểu: Kết quả trung bình của các quốc gia OECD là 493 điểm, của HS Việt Nam là 487 điểm. Mặc dù kết quả trung bình lĩnh vực Đọc hiểu của HS Việt Nam thấp hơn trung bình của HS OECD là 6 điểm nhưng không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê. Kết quả của HS Việt Nam xếp thứ 32/70 quốc gia/vùng lãnh thổ tham gia PISA 2015.

c) Sự thay đổi về kết quả PISA qua hai chu kỳ 2012, 2015

Hình 1 trình bày kết quả Khoa học, Toán học, Đọc hiểu của HS Việt Nam qua hai chu kỳ PISA 2012 và 2015.

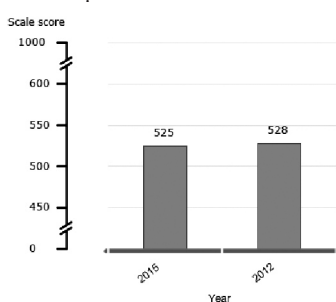
Kết quả phân tích cho thấy:

+ Ở lĩnh vực Khoa học: So với PISA chu kỳ

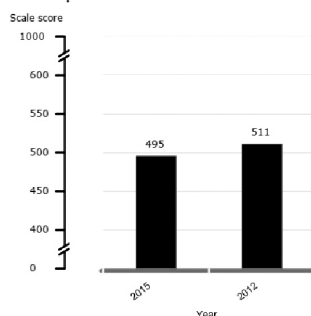
Bảng 2: Kết quả ở các lĩnh vực Khoa học, Toán học, Đọc hiểu PISA chu kỳ 2012, 2015

Lĩnh vực	Quốc gia/vùng	2012			2015		
		Trung bình	SE	Xếp hạng	Trung bình	SE	Xếp hạng
Khoa học	OECD	501	(0.5)		493	(0.4)	
	Việt Nam	528	(4.3)	8/65	525	(3.9)	8/70
Toán học	OECD	494	(0.5)		490	(0.4)	
	Việt Nam	511	(4.8)	17/65	495	(4.5)	22/70
Đọc hiểu	OECD	496	(0.5)		493	(0.5)	
	Việt Nam	508	(4.4)	19/65	487	(3.7)	32/70

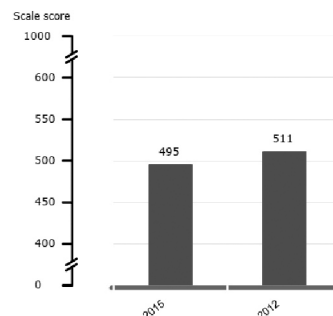
Khoa học

Toán học

Đọc hiểu

Hình 1: Kết quả ba lĩnh vực PISA của Việt Nam qua chu kỳ 2012, 2015

2012, kết quả Khoa học của HS Việt Nam ở chu kì 2015 thấp hơn kết quả chu kì 2012 là 3 điểm nhưng không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê (2012 là 528 điểm, 2015 là 525 điểm).

+ Ở lĩnh vực Toán học: So với PISA chu kì 2012, kết quả Toán học của Việt Nam ở chu kì 2015 giảm 17 điểm một cách có ý nghĩa thống kê (2012 là 511 điểm, 2015 là 495 điểm).

+ Ở lĩnh vực Đọc hiểu: So với PISA chu kì 2012, kết quả Đọc hiểu của Việt Nam ở chu kì 2015 giảm 21 điểm một cách có ý nghĩa thống kê (2012 là 508 điểm, 2015 là 487 điểm).

Như vậy, kết quả PISA 2012, 2015 cho thấy một số điểm nổi bật về năng lực Khoa học của HS Việt Nam. Chu kì 2015, Khoa học là lĩnh vực trọng tâm nên có thêm nhiều bài mới với tình huống khoa học hiện đại hơn chu kì PISA 2012, HS Việt Nam vẫn vượt qua và giữ nguyên thứ hạng 8, đưa kết quả PISA 2015 của Việt Nam lọt vào top 10. Điều này mang đến cho Việt Nam một ý nghĩa quan trọng rằng, HS Việt Nam đã được trang bị kiến thức Khoa học chắc chắn, các em có năng lực cao trong việc xác định, giải thích và áp dụng kiến thức khoa học và kiến thức về các ngành khoa học trong nhiều tình huống phức tạp của cuộc sống.

Tuy nhiên, ở hai lĩnh vực: Toán học và Đọc hiểu, HS đã không đạt được sự tiến bộ về học tập như lĩnh vực Khoa học. HS Việt Nam vẫn giữ được kết quả ngang bằng với HS các nước OECD nhưng lại giảm so với chính mình. Điều này cho thấy, HS Việt Nam cơ bản đã biết vận dụng các kiến thức đã học để giải quyết các tình huống trong bài thi PISA ở lĩnh vực Toán học, Đọc hiểu, đã đạt được các yêu cầu về kiến thức, kĩ năng, năng lực giải quyết vấn đề và đủ tự tin để bước vào cuộc sống theo chuẩn năng lực của OECD được đánh giá trong bài thi PISA. Sự giảm sút về kết quả ở hai lĩnh vực Toán học và Đọc hiểu của HS Việt Nam do nhiều nguyên nhân, cần phân tích các nhân tố ảnh hưởng đến kết quả một cách chi tiết, nhiều chiều. Chúng tôi rà soát lại các bài làm của HS, cho thấy các em vẫn cố gắng làm bài, nhưng số câu hỏi bỏ trống nhiều hơn năm 2012 hoặc có cố gắng viết câu trả lời nhưng không được điểm tối đa theo thang đánh giá của OECD.

Dưới đây là kết quả cụ thể phân loại theo giới tính của HS, theo vị trí trường đóng, theo loại hình trường cũng phần nào chỉ ra sự giảm sút kết quả ở lĩnh vực Toán học và Đọc hiểu ở những nhóm đối tượng nào.

3.2. Kết quả các lĩnh vực Toán học, Khoa học và Đọc hiểu của PISA 2012, 2015 theo giới tính của học sinh Việt Nam

Kết quả trung bình 3 lĩnh vực Khoa học, Toán học, Đọc hiểu theo giới tính của HS Việt Nam thể hiện trong Bảng 3.

a) Kết quả PISA chu kì 2012 theo giới tính HS

Lĩnh vực Khoa học: Ở các nước OECD, kết quả trung bình của HS nữ là 501 điểm và của HS nam là 502 điểm.

Bảng 3: Kết quả PISA Việt Nam chu kì 2012, 2015 theo giới tính HS

Chu kì	Lĩnh vực	Quốc gia/ vùng lãnh thổ	Nữ		Nam	
			Trung bình	SE	Trung bình	SE
2012	Toán	OECD	489	(0.5)	499	(0.6)
		Việt Nam	507	(4.7)	517	(5.6)
	Khoa học	OECD	501	(0.5)	502	(0.6)
		Việt Nam	528	(4.1)	529	(5.0)
	Đọc hiểu	OECD	515	(0.5)	477	(0.6)
		Việt Nam	523	(4.0)	492	(5.0)
2015	Toán	OECD	486	(0.5)	494	(0.6)
		Việt Nam	496	(4.8)	493	(4.7)
	Khoa học	OECD	491	(0.5)	495	(0.5)
		Việt Nam	526	(4.2)	523	(4.0)
	Đọc hiểu	OECD	506	(0.5)	479	(0.6)
		Việt Nam	499	(3.8)	474	(4.0)

Ở Việt Nam, kết quả lĩnh vực Khoa học của HS nữ là 528 điểm, nam là 529 điểm. Không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về kết quả của HS nam và HS nữ ở cả OECD và Việt Nam.

Lĩnh vực Toán học: Ở các nước OECD, kết quả trung bình của HS nữ là 489 điểm và của HS nam là 499 điểm, kết quả HS nữ thấp hơn có ý nghĩa so với HS nam 8 điểm. Ở Việt Nam, kết quả lĩnh vực Khoa học của HS nữ là 507 điểm, nam là 517 điểm. Kết quả của HS nam ở Việt Nam cao hơn nữ 10 điểm một cách có ý nghĩa thống kê.

Lĩnh vực Đọc hiểu: Ở các nước OECD, kết quả trung bình của HS nữ là 515 điểm và của HS nam là 477 điểm, kết quả HS nữ cao hơn có ý nghĩa thống kê so với HS nam 38 điểm. Ở Việt Nam, kết quả lĩnh vực Đọc hiểu của HS nữ là 523 điểm, nam là 492 điểm. Kết quả của HS nữ cao hơn HS nam là 31 điểm một cách có ý nghĩa thống kê.

b) Kết quả PISA chu kì 2015 theo giới tính HS

Lĩnh vực Khoa học: Ở các nước OECD, kết quả trung bình của HS nữ là 491 điểm và của HS nam là 495 điểm. Kết quả của HS nữ thấp hơn có ý nghĩa so với kết quả HS nam 3,4 điểm. Ở Việt Nam, kết quả lĩnh vực Khoa học của HS nữ là 526 điểm, nam là 523 điểm, không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về kết quả của HS nam và HS nữ.

Lĩnh vực Toán học: Ở các quốc gia OECD, kết quả Toán học trung bình của nữ là 486 điểm, kết quả của nam là 494 điểm, kết quả HS nữ thấp hơn có ý nghĩa so với HS nam 7.9 điểm. Ở Việt Nam, kết quả lĩnh vực Khoa học của HS nữ là 496 điểm, nam là 493 điểm, không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về kết quả của HS nam và HS nữ.

Lĩnh vực Đọc hiểu: Ở các quốc gia OECD, kết quả Đọc hiểu trung bình của nữ là 506 điểm, kết quả của nam là 479 điểm, kết quả HS nữ cao hơn có ý nghĩa so với HS nam 27 điểm. Ở Việt Nam, kết quả lĩnh vực Đọc hiểu của

HS là 499 điểm, nam là 474 điểm. Kết quả của HS nữ cao hơn HS nam là 25 điểm một cách có ý nghĩa thống kê.

Nhận xét chung qua cả hai chu kỳ PISA 2012, 2015:

+ *Ở lĩnh vực Đọc hiểu*: Kết quả của HS nữ cao hơn HS nam một cách có ý nghĩa thống kê ở lĩnh vực Đọc hiểu (nữ cao hơn nam 31 điểm ở chu kỳ 2012 và 25 điểm ở chu kỳ 2015). Kết quả Đọc hiểu của HS nam và HS nữ ở chu kỳ 2015 đều giảm một cách có ý nghĩa thống kê so với chu kỳ 2012.

+ *Ở lĩnh vực Toán học*: Nếu như ở chu kỳ 2012, kết quả Toán học của HS nam cao hơn có ý nghĩa thống kê so với HS nữ 10 điểm thì đến chu kỳ 2015 không còn sự khác biệt kết quả giữa HS nam và HS nữ. Kết quả Toán của HS nam ở chu kỳ 2015 giảm 24 điểm so với chu kỳ 2012, kết quả của HS nữ ngang bằng ở cả hai chu kỳ.

+ *Ở lĩnh vực Khoa học*: Kết quả lĩnh vực Khoa học của HS Việt Nam ghi nhận sự ổn định và không có sự khác biệt về kết quả theo giới tính HS qua cả hai chu kỳ PISA 2012 và 2015.

3.3. Kết PISA Việt Nam theo vị trí trường đóng

Phân loại về vị trí trường đóng của PISA là trường ở vị trí làng, thôn hoặc khu vực nông thôn (ít hơn 3.000 người), thị trấn (từ 3.000 đến 15.000 người), thị xã (từ 15.000 đến 100.000 người), thành phố (từ 100.000 đến 1.000.000 người) và khu đô thị lớn (với hơn 1.000.000 người). Kết quả đạt được của HS theo phân loại về vị trí trường đóng ở 3 lĩnh vực thể hiện chi tiết trong Bảng 4.

a) Kết quả PISA chu kỳ 2012

Ở lĩnh vực Khoa học: Kết quả của HS ở trường khu vực thành phố và thị xã đạt kết quả trung bình cao nhất 558 điểm; tiếp đến là trường ở khu đô thị lớn 552 điểm; trường ở khu vực thị trấn với 524 điểm; trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn đạt 510 điểm. Kết quả Khoa học của trường khu vực đông dân cư nhất (khu đô thị lớn) cao hơn kết quả khu vực ít dân cư nhất (trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn) là 42 điểm (sai số 25,8) một cách có ý nghĩa thống kê.

Ở lĩnh vực Toán học: Kết quả của HS ở trường khu vực thành phố đạt kết quả trung bình cao nhất 550 điểm, tiếp đến trường ở khu vực thị xã đạt 536 điểm,

trường ở khu vực thị xã đạt 506 điểm và trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn đạt 488 điểm. Kết quả Toán học của trường khu vực đông dân cư nhất (khu đô thị lớn) cao hơn kết quả khu vực ít dân cư nhất (trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn) là 64 điểm (sai số 31) một cách có ý nghĩa thống kê.

Ở lĩnh vực Đọc hiểu: Kết quả của HS ở trường khu vực khu đô thị lớn đạt kết quả trung bình cao nhất (520 điểm), tiếp đến là trường ở khu vực thành phố (519 điểm), trường ở khu vực thị trấn đạt 503 điểm, trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn đạt 476 điểm. Kết quả Đọc hiểu của trường khu vực đông dân cư nhất (khu đô thị lớn) cao hơn kết quả khu vực ít dân cư nhất (trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn) là 60 điểm (sai số 23) một cách có ý nghĩa thống kê.

b) Kết quả PISA chu kỳ 2015

Ở lĩnh vực Khoa học: Kết quả của HS ở trường khu vực thành phố đạt kết quả trung bình cao nhất (554 điểm), tiếp đến là trường ở khu vực khu đô thị lớn (551 điểm), trường ở khu vực thị xã đạt 540 điểm, trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn đạt 514 điểm. Kết quả của HS ở khu vực trường thị trấn thấp nhất với 507 điểm. Kết quả Khoa học của trường khu vực đông dân cư nhất (khu đô thị lớn) cao hơn kết quả khu vực ít dân cư nhất (trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn) là 37 điểm (sai số 11,8) một cách có ý nghĩa thống kê.

Ở lĩnh vực Toán học: Kết quả của HS ở trường khu vực thành phố đạt kết quả trung bình cao nhất (527 điểm), tiếp đến là trường ở khu vực khu đô thị lớn (523 điểm), trường ở khu vực thị trấn đạt 512 điểm, trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn đạt 485 điểm. Kết quả Toán học của trường khu vực đông dân cư nhất (khu đô thị lớn) cao hơn kết quả khu vực ít dân cư nhất (trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn) là 38 điểm (sai số 14,4) một cách có ý nghĩa thống kê.

Ở lĩnh vực Đọc hiểu: Kết quả của HS ở trường khu vực Khu đô thị lớn đạt kết quả trung bình cao nhất (520 điểm), tiếp đến là trường ở khu vực thành phố (519

Bảng 4: Kết quả PISA Việt Nam chu kỳ 2012, 2015 theo vị trí trường đóng

Chu kỳ	Lĩnh vực	Làng, thôn hoặc khu vực nông thôn		Thị trấn		Thị xã		Thành phố		Khu đô thị lớn	
		Trung bình	SE	Trung bình	SE	Trung bình	SE	Trung bình	SE	Trung bình	SE
2012	Toán	488	(5.8)	506	(9.5)	536	(15.1)	550	(12.4)	551	(30.4)
	Khoa học	510	(5.3)	524	(9.3)	558	(12.5)	558	(9.5)	552	(25.4)
	Đọc hiểu	491	(5.9)	505	(8.9)	531	(13.6)	535	(9.5)	550	(22.4)
2015	Toán	485	(5.9)	472	(8.5)	512	(11.9)	527	(14.2)	523	(12.6)
	Khoa học	514	(5.3)	507	(6.2)	540	(11.1)	554	(13.2)	551	(10.5)
	Đọc hiểu	476	(5.6)	466	(6.8)	503	(11.2)	519	(11.5)	520	(12.6)

điểm), trường ở khu vực thị trấn đạt 503 điểm, trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn đạt 476 điểm. Kết quả của HS ở khu vực trường thị trấn thấp nhất với 466 điểm. Kết quả Đọc hiểu của trường khu vực đông dân cư nhất (khu đô thị lớn) cao hơn kết quả khu vực ít dân cư nhất (trường ở khu vực làng, thôn hoặc khu vực nông thôn) là 44 điểm (sai số 14,2) một cách có ý nghĩa thống kê.

Kết quả so sánh điểm trung bình các lĩnh vực của các trường theo vị trí trường đồng với chính nó ở các chu kì đánh giá cho kết quả sau:

Ở lĩnh vực Toán học: Kết quả trung bình của HS trường thị trấn chu kì 2015 giảm 34 điểm (sai số 13,2) so với cùng loại hình trường ở chu kì 2012; Kết quả của các khu vực trường khác không có thay đổi đáng kể qua hai chu kì;

Ở lĩnh vực Khoa học: Không có sự thay đổi về kết quả lĩnh vực Khoa học ở các trường theo vị trí trường đồng giữa hai chu kì PISA 2012, 2015 ở Việt Nam;

Ở lĩnh vực Đọc hiểu: Kết quả Đọc hiểu trường thị trấn chu kì 2015 giảm 39 điểm (sai số 12,4) một cách có ý nghĩa thống kê so với chu kì 2012; Kết quả của các khu vực trường khác không có thay đổi đáng kể qua hai chu kì.

Như vậy, qua cả hai chu kì PISA, ở Việt Nam, khoảng cách về kết quả trung bình của HS theo vị trí trường đóng ở Việt Nam thể hiện một xu hướng: HS ở trường khu vực trường có dân cư đông đúc có kết quả PISA cao hơn các trường ở khu vực dân cư thưa thớt hơn. Đọc hiểu là lĩnh vực có chênh lệch về điểm giữa nhóm trường ở khu vực đông dân cư và nhóm trường ít dân cư hơn so với lĩnh vực Khoa học và Toán học. Ngoài ra, khi so sánh kết quả PISA của nhóm trường với chính nó qua hai chu kì, trường ở khu vực thị trấn ở chu kì 2015 có sự giảm về kết quả đáng kể so với kết quả chu kì 2012 (Toán giảm 34 điểm, Đọc hiểu giảm 39 điểm).

3.4. Kết quả PISA Việt Nam theo loại hình trường

Theo loại hình trường, kết quả đạt được của HS trường công lập và trường ngoài công lập trình bày ở Bảng 5.

a) Kết quả PISA chu kì 2012

Ở lĩnh vực Khoa học: Kết quả phân tích cho thấy, kết quả trung bình của HS trường công lập là 530 điểm, trường ngoài công lập là 512 điểm. Không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về kết quả Khoa học giữa trường công lập và ngoài công lập.

Ở lĩnh vực Toán học: Kết quả phân tích cho thấy, kết quả trung bình của HS trường công lập là 513 điểm, trường ngoài công lập là 495 điểm. Không có sự khác biệt có ý nghĩa thống kê về kết quả Khoa học giữa trường công lập và ngoài công lập.

Ở lĩnh vực Đọc hiểu: Kết quả phân tích cho thấy, kết quả trung bình của HS trường công lập là 510 điểm, trường ngoài công lập là 491 điểm. Khác biệt có ý nghĩa thống kê về kết quả của HS hai loại hình trường này là 19 (sai số 7,2).

Bảng 5: Kết quả PISA Việt Nam chu kì 2012, 2015 theo loại hình trường

Chu kì	Lĩnh vực	Công lập		Ngoài công lập	
		Trung bình	SE	Trung bình	SE
2012	Toán	513	(5.1)	495	(9.6)
	Khoa học	530	(4.6)	512	(9.8)
	Đọc hiểu	510	(4.7)	491	(6.1)
2015	Toán	495	(4.6)	458	(8.8)
	Khoa học	526	(4.0)	482	(8.9)
	Đọc hiểu	488	(3.7)	451	(9.9)

b) Kết quả PISA chu kì 2015

Ở lĩnh vực Khoa học: Kết quả phân tích cho thấy, kết quả trung bình của HS trường công lập là 526 điểm, trường ngoài công lập là 482 điểm. Khác biệt có ý nghĩa thống kê về kết quả của HS hai loại hình trường này là 45 điểm (sai số 9,6).

Ở lĩnh vực Toán học: Kết quả phân tích cho thấy, kết quả trung bình của HS trường công lập là 495 điểm, trường ngoài công lập là 458 điểm. Khác biệt có ý nghĩa thống kê về kết quả của HS hai loại hình trường này là 39 (sai số 9,1) .

Ở lĩnh vực Đọc hiểu: Kết quả phân tích cho thấy, kết quả trung bình của HS trường công lập là 488 điểm, trường ngoài công lập là 451 điểm. Khác biệt có ý nghĩa thống kê về kết quả của HS hai loại hình trường này là 35 (sai số 9,2).

So sánh kết quả của các loại hình trường với chính nó ở chu kì 2012 và 2015 cho kết quả như sau:

Ở lĩnh vực Toán học: Kết quả Toán ở trường công lập chu kì 2015 giảm 17 điểm (sai số 7,8); trường ngoài công lập giảm 37 điểm (sai số 13,5) so với ở chu kì 2012 có ý nghĩa thống kê;

Ở lĩnh vực Đọc hiểu: Kết quả Đọc hiểu ở trường công lập chu kì 2015 giảm 22 điểm (sai số 8,0); trường ngoài công lập giảm 39 điểm (sai số 12,7) so với chu kì 2012 có ý nghĩa thống kê;

Ở lĩnh vực Khoa học: Không có sự thay đổi về kết quả lĩnh vực Khoa học ở trường công lập, ngoài công lập giữa hai chu kì PISA 2012, 2015 ở Việt Nam.

Kết quả PISA 2012, 2015 theo loại hình trường cho thấy có sự khác biệt về kết quả của các trường theo loại hình trường. Trường công lập có xu hướng kết quả trung bình cao hơn ở cả ba lĩnh vực. Tuy nhiên, một điều đáng chú ý là, kết quả của loại hình trường công lập, ngoài công lập ở chu kì 2015 đều giảm so với chu kì 2012 ở lĩnh vực Toán, Đọc hiểu (Toán giảm 37 điểm, Đọc hiểu giảm 39 điểm).

Tóm lại, kết quả PISA 2012, 2015 cho thấy kết quả của một chặng đường nỗ lực đổi mới của giáo dục Việt Nam và giáo dục Việt Nam đã thể hiện một số đặc điểm

còn tồn tại như đã phân tích ở trên, đồng thời cũng thể hiện một số thế mạnh nhất định. Cụ thể như sau:

1/ Năng lực của HS Việt Nam có thể đáp ứng được các yêu cầu khung năng lực của OECD trong thời kì hội nhập quốc tế. HS Việt Nam nắm chắc các kiến thức cơ bản chung so với HS quốc tế, đã biết vận dụng các kiến thức đã học để giải quyết các tình huống trong bài thi PISA, dù có một số tình huống còn khá xa lạ, chưa được làm quen trong nhà trường. Kết quả PISA 2015 cùng với kết quả trong các kì thi Olympic ở các môn Toán, Tin học, Vật lí, Hóa học và Sinh học cho thấy giáo dục Việt Nam không chỉ đạt thành tựu về phát triển quy mô, số lượng mà còn đạt chất lượng giáo dục phổ thông cơ bản không quá thua kém các nước trên thế giới.

2/ Kết quả cho thấy, không có sự chênh lệch quá nhiều về kết quả học tập của HS theo giới tính ở lĩnh vực Toán và Khoa học. Như vậy, có thể thấy rằng giáo dục Việt Nam đảm bảo tính công bằng, tạo cơ hội học tập và chú trọng tới việc phát triển sự bình đẳng về giới trong học tập giữa HS nam và HS nữ. Kết quả khảo sát PISA 2015 của HS nữ không thua kém HS nam ở các lĩnh vực Khoa học và Toán học. Tuy nhiên, khoảng cách về kết quả ở cả ba lĩnh vực Toán, Khoa học, Đọc hiểu của HS theo loại hình trường, vị trí trường đóng còn khá lớn.

3/ Mặc dù Việt Nam nằm trong danh sách các nước có thu nhập thấp trên thế giới, song điều kiện kinh tế khó khăn không ảnh hưởng đến niềm hứng thú học tập của HS. HS Việt Nam đã vượt qua mọi khó khăn trong điều kiện sống để học tập và đạt kết quả tốt. Truyền thống hiếu học của người Việt Nam vẫn được phát huy ở thế hệ HS tuổi 15 này.

4/ Sự thành công của HS Việt Nam trong PISA 2012, 2015 có thể xuất phát từ thái độ tích cực đối với học tập, dành nhiều thời gian hơn vào việc học và tham gia các lớp học ngoài giờ học ở trường.

5/ Việt Nam đã thực hiện nghiêm túc các quy trình kĩ thuật theo yêu cầu của PISA, chuẩn bị tâm thế cho giáo viên và HS tham gia tích cực để hoàn thành tốt kì thi khảo sát chính thức PISA. HS đã nỗ lực hoàn thành tốt bài thi, đạt kết quả cao.

4. Một số phát hiện về giáo dục Việt Nam qua kết quả PISA chu kì 2012, 2015

Từ các phân tích về kết quả PISA chu kì 2012, 2015, chúng tôi đưa ra một số lí giải và phát hiện về giáo dục Việt Nam hiện hành như sau:

Thứ nhất, kinh tế xã hội không ảnh hưởng nhiều đến kết quả bài thi chung của HS Việt Nam nếu so sánh trên thang đo điều kiện kinh tế, xã hội của OECD, nhưng lại là rào cản chính cho việc giải quyết vấn đề thực tiễn được đặt ra trong các tình huống PISA của cả 3 lĩnh vực Khoa học, Toán học và Đọc hiểu. Nhiều tình huống xa lạ, chỉ phù hợp với HS các nước phát triển, trong khi HS Việt Nam chưa từng trải nghiệm, chưa biết hoặc chưa làm, dẫn đến việc HS Việt Nam phải gồng mình lên suy luận, hoặc đoán mò để giải quyết các sự việc. Điều này ảnh hưởng đến kết quả bài làm của HS;

Thứ hai, chính sách đầu tư cho giáo dục Việt Nam chưa đáp ứng được các điều kiện đổi mới của giáo dục. Các chỉ số đầu tư cho giáo dục của Việt Nam đa số thấp hơn so với các nước OECD và các nước trong khu vực. Điều này làm hạn chế sự phát triển đổi mới của giáo dục để hội nhập quốc tế, đào tạo ra thế hệ công dân toàn cầu. Theo kết quả phân tích mối quan hệ của điều kiện kinh tế, xã hội và kết quả PISA của HS Việt Nam, nếu hiệu chỉnh điều kiện kinh tế, xã hội (được hiểu là: nếu HS Việt Nam có điều kiện kinh tế, xã hội tương đương với các quốc gia OECD), kết quả lĩnh vực Khoa học của HS Việt Nam là 567 điểm. Nếu hiệu chỉnh kết quả Khoa học sau khi loại bỏ GDP kết quả của Việt Nam sẽ là khoảng 611 điểm. Trong khi kết quả thực tế đạt được ở lĩnh vực Khoa học của HS Việt Nam làm 525 điểm.

Thứ ba, chương trình giáo dục phổ thông của Việt Nam có một số điểm khác biệt so với đa số các nước OECD:

Không có môn học chung tích hợp mang tên Khoa học (Science) trong khi đa số các quốc gia OECD có môn học Science (môn Khoa học) trong nhà trường đến hết lớp 9 hoặc lớp 10, còn Việt Nam chia thành các môn học riêng biệt ngay từ lớp 6 (Vật lí, Hoá học, Sinh học, Công nghệ, Địa lí). Điều này cũng gây khó khăn cho HS trong việc giải quyết các bài Khoa học trong PISA. Tuy nhiên, trong những năm gần đây, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã khuyến khích các trường đẩy mạnh việc dạy học tích hợp, dạy học liên môn nên đã trang bị cho HS kĩ năng tổng hợp, kĩ năng liên kết các kiến thức khoa học khá tốt nên HS vượt qua được các bài thi Khoa học ở cả hai chu kì PISA 2012, 2015.

Chương trình giáo dục phổ thông hiện hành tập trung giải quyết các vấn đề kiến thức, kĩ năng, thiên về học thuật, chưa đẩy mạnh yêu cầu đánh giá năng lực giải quyết vấn đề thực tiễn của HS. Cách hỏi thi và cách yêu cầu giải quyết các vấn đề trong bài thi PISA rất mới mẻ với HS Việt Nam. Đa số các câu hỏi yêu cầu HS vận dụng kiến thức đã học trong nhà trường vào giải quyết các vấn đề thực tiễn, thực tiễn này lại phù hợp hơn với HS các nước OECD, điều này cũng ảnh hưởng đến tốc độ làm bài và chất lượng trả lời các câu hỏi thi PISA của HS Việt Nam.

Thứ tư, cách thức kiểm tra, đánh giá trên lớp học của Việt Nam chưa bắt kịp với cách đánh giá hàng ngày trên lớp học của các nước OECD. Để thi PISA với các dạng câu hỏi và các yêu cầu đều gần gũi quen thuộc với HS các nước OECD, vì đó là cách đánh giá hàng ngày trên lớp mà các em được thực hiện. Trong khi đó, đối với HS Việt Nam, có những dạng câu hỏi các em chưa từng trải nghiệm, câu hỏi trắc nghiệm đa dạng và phức tạp hơn các dạng câu hỏi được sử dụng trong nhà trường Việt Nam. Các tiêu chí đo lường, đánh giá chi tiết và đa chiều hơn bắt buộc HS phải vận động và chủ động hơn trong học tập và nghiên cứu. Đây cũng chính là nguyên nhân khiến các em tích cực làm bài, trả lời hết các câu hỏi nhưng khó đạt điểm tối đa.

Thứ năm, đọc hiểu của PISA là đọc và hiểu các vấn đề văn học, toán học, khoa học, các vấn đề xã hội và giải quyết các vấn đề ấy trong tình huống thực tiễn, nêu ý kiến, quan điểm cá nhân của HS. Khác với lĩnh vực Khoa học và Toán học, lĩnh vực Đọc hiểu không phải là môn học cụ thể được dạy trong nhà trường, mà HS phải tích lũy qua quá trình học tập các môn học, tích lũy trong gia đình và trải nghiệm ngoài xã hội. Ngoài ra, HS cần phải hiểu đúng các câu hỏi và trả lời đúng các yêu cầu đặt ra trong bài thi PISA thì mới hoàn thành tốt bài thi và đạt điểm. Môi trường, xã hội, hoàn cảnh sống trong các tình huống Đọc hiểu của PISA đa số phù hợp với HS các nước OECD nên HS Việt Nam gặp nhiều khó khăn khi làm các bài kiểm tra. Do đó, việc rèn luyện và phát triển năng lực đọc hiểu cho HS cần phải được chú trọng từ khi các em còn nhỏ, sống trong gia đình và sau này là đến trường học, giao tiếp ngoài xã hội. Mỗi giáo viên cần quan tâm đến việc cho HS đọc và hiểu các vấn đề khoa học, toán học, văn học và các vấn đề xã hội, giúp các em giải quyết những vấn đề ấy như thế nào, xử lý các tình huống ấy ra sao để đạt được hiệu quả cao nhất. Như vậy, HS sẽ phát triển năng lực về đọc hiểu ngày một tốt hơn.

5. Kết luận

Từ những phân tích trên cho thấy rằng, Việt Nam đã có quyết định đúng khi tham gia PISA. OECD đã sử dụng một thang đo quốc tế đánh giá khách quan chất lượng giáo dục của các quốc gia thông qua bài làm của HS. Việt Nam đã được OECD phân tích những mặt mạnh và hạn chế của giáo dục Việt Nam, giúp Việt Nam đưa ra được

những chính sách, giải pháp thiết thực để cải tiến chất lượng giáo dục hiện tại, đồng thời xây dựng chiến lược phát triển giáo dục cho giai đoạn tiếp theo. Nhiều bài học kinh nghiệm đã được rút ra trong hai chu kỳ tổ chức triển khai PISA 2012, 2015 để tiếp tục triển khai PISA chu kỳ 2018 và các chu kỳ tiếp theo tại Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. My Ha Le Thi, (2016), *Education Assessment System and PISA 2012 in Vietnam* tại cuốn Lei Mee Thien, Nordin Abd Razak, John P. Keeves, I Gusti Ngurah Darmawan (2016), *What can PISA tell us? Performance and challenges in file participating Southeast Asian Countries*, OECD, (2016), *PISA 2015 results: Excellence and equity education*. SensePublishers-Rotterdam, The Netherlands. <http://www.oecd.org/pisa/publications/>
- [2]. Lê Thị Mỹ Hà (chủ biên), (2017), *PISA Việt và các dạng câu hỏi do OECD phát hành công cộng*, Tài liệu dùng cho Cán bộ giáo dục và giáo viên, Bộ Giáo dục và Đào tạo.
- [3]. OECD, (2016), Dữ liệu PISA 2012, 2015. <http://pisadataexplorer.oecd.org/>
- [4]. OECD, (2013), *PISA 2012 Results: Excellence through Equity giving every student the chance to Succeed, (Volume II)*, PISA, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264201132-en>
- [5]. OECD, (2016), *PISA 2015: results policies and practices succesful schools*. <http://www.oecd.org/pisa/publications/>

SOME KEY FINDINGS ON VIETNAM'S PISA RESULTS OF CIRCLES 2012 AND 2015

Le Thi My Ha - Email: lemyhaminh@yahoo.com
 Be Thi Diep - Email: diepbt195@gmail.com
 Ministry of Education and Training

Abstract: The article provides a general picture of results obtained by Vietnamese students in three areas of Mathematics, Science and Reading at two PISA circles 2012 and 2015. The author also analyzes the PISA results of Vietnamese students by student gender, school location, school type, and changes in PISA results over two cycles. In addition, the author presents some information on the differences between the education system of Vietnam and that of OECD countries/economic regions, as well as some policy notes and practical solutions for improving Vietnam's education quality

Keywords: PISA Vietnam; PISA results of Việt Nam; PISA 2012; PISA 2015.